

Archeologienota met beperkte samenstelling Buggenhout – Kamerstraat

Natasja Reyns

Bornem
2022

Colofon

Rapporten van het archeologisch onderzoeksbureau All-Archeo bv
Erkend archeoloog: All-Archeo bv, OE/ERK/Archeoloog/2015/00018

Auteurs: Natasja Reyns

All-Archeo bv
Woestijnstraat 45
2880 BORNEM

Wettelijk depot nummer
D/2022/12.807/233

© All-Archeo bv

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en /of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever.

All-Archeo bv aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
2	Verslag resultaten bureauonderzoek.....	5
2.1	Administratieve gegevens	5
2.2	Archeologische voorkennis	7
2.3	Onderzoeksopdracht	7
2.3.1	Vraagstelling en randvoorwaarden	7
2.3.2	Beschrijving geplande werken.....	7
2.3.3	Werkwijze	9
2.4	Assessmentrapport	10
2.4.1	Het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader	10
2.4.2	Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese.....	15
2.4.3	Afweging noodzaak verder vooronderzoek	15
3	Samenvatting.....	16
4	Bibliografie	17
4.1	Publicaties	17
4.2	Websites	17
5	Bijlagen	18
5.1	Archeologische periodes	18

1 Inleiding

De archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van de aanvraag van een omgevingsvergunning waarbij de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt en waarbij de percelen helemaal buiten de archeologische zones liggen, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones,¹ zoals bepaald in artikel 5.4.2 van het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013. Het onderzoeksgebied valt niet binnen een beschermde archeologische site, noch binnen een gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt.²

Alle coördinaten die weergegeven worden, zijn uitgedrukt in Lambert 72, tenzij anders vermeld.

De uitvoering van vooronderzoek zonder ingreep in de bodem gaat steeds de uitvoering van vooronderzoek met ingreep in de bodem vooraf. Het doel van een archeologisch vooronderzoek wordt immers met een minimum aan destructie van het archeologisch erfgoed bereikt.

Omdat de confrontatie tussen de toekomstige werken en een beperkt aantal doorslaggevende aspecten aantoont dat geen verdere maatregelen nodig zijn, betreft het een archeologienota met beperkte samenstelling.

¹ <https://geo.onroerendergoed.be>

² <https://geo.onroerendergoed.be>

2 Verslag resultaten bureauonderzoek

Het doel van de archeologische bureaustudie is de aanwezigheid, aard en bewaringsomstandigheden van de archeologische monumenten te kunnen inschatten, de landschappelijke opbouw van het gebied te kennen, om de impact van de werken op het aanwezige archeologische erfgoed in te schatten en daaruit concrete aanbevelingen te formuleren voor de verdere prospectiestrategie.

2.1 Administratieve gegevens

Projectcode: 2022L196

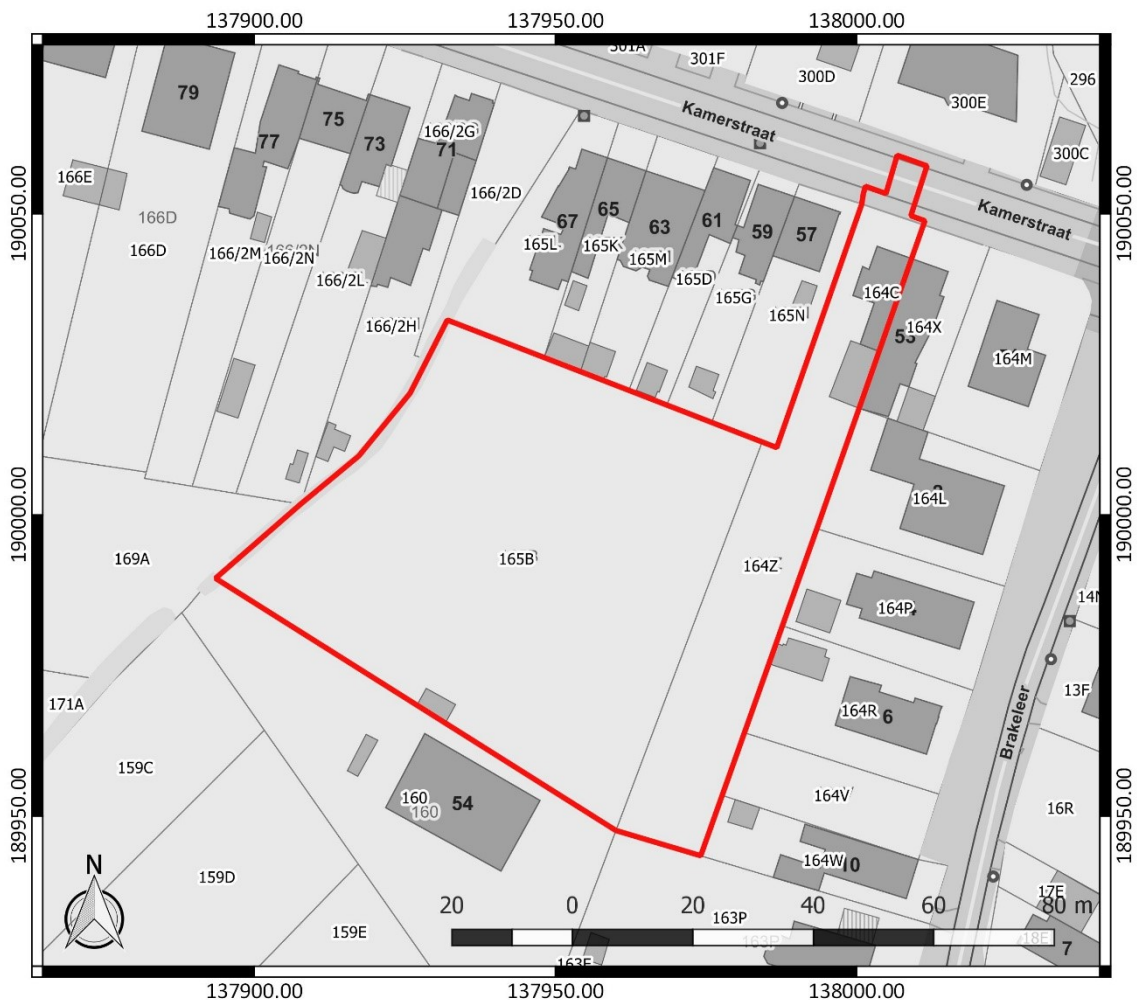
Erkend archeoloog: All-Archeo bv, OE/ERK/Archeoloog/2015/00018

Locatie (provincie, gemeente, deelgemeente, adres, toponiem): Oost-Vlaanderen, Buggenhout, Kamerstraat, Heuvel

Bounding box x/y Lambert 72 coördinaten:

- 137894, 189943
- 138011, 190052

Kadastraal plan:

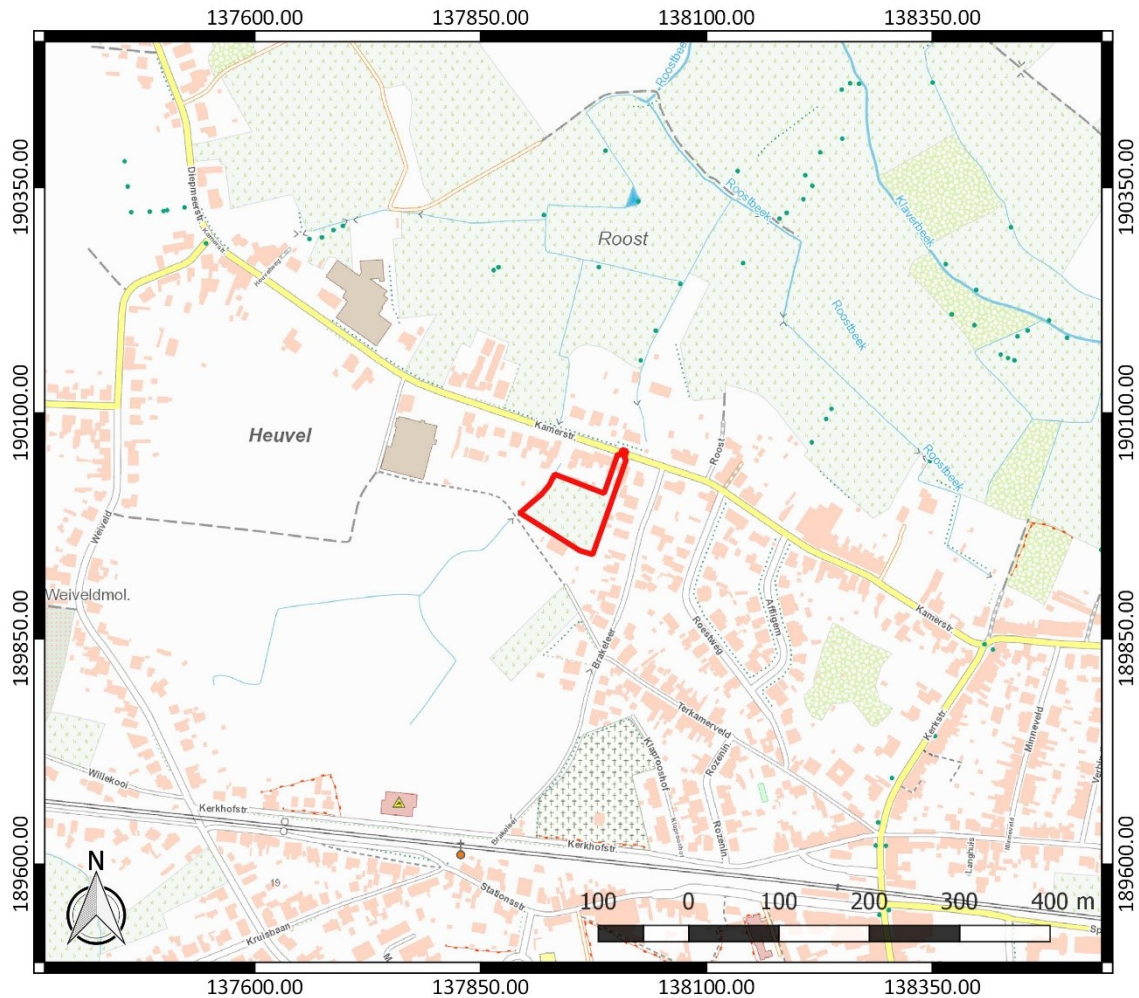

Figuur 1: Kadastraal plan met aanduiding van het onderzoeksgebied in rood (www.geopunt.be)

Kadastrale percelen: Buggenhout, Afdeling 1, sectie A, nummers 164C, 164Z en 165B

Oppervlakte onderzoeksgebied: ca. 5511 m²

Topografische kaart:

Figuur 2: Topografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://www.dov.vlaanderen.be>)

Begin- en einddatum uitvoering onderzoek: 03/09/2020 – 19/12/2022

Relevante termen uit de thesauri bij de Inventaris Onroerend Erfgoed: bureauonderzoek, landschappelijk booronderzoek, proefsleuvenonderzoek, metaaltijden, middeleeuwen, nieuwe tijd, nieuwste tijd

Verstoorde zones: er zijn geen gekende verstoorde zones.

2.2 Archeologische voorkennis

In 2017 werd voor het onderzoeksgebied reeds een archeologienota opgesteld. Uit het bureauonderzoek bleek dat het terrein archeologisch potentieel kende. Vervolgens werd een landschappelijk booronderzoek uitgevoerd, waarbij een beperkte variatie in de bodemopbouw werd vastgesteld. De bodemopbouw bestaat over het algemeen uit een Ap horizont en een C horizont of uit een plaggendeek, een overgangslaag en een C horizont. De aanwezigheid van pluggenbodems in de helft van de boringen wees op een goed bewaard bodemarchief voor het aantreffen van sporen. Er werden geen restanten van een B horizont aangetroffen, ondanks dat de bodemkaart een B horizont weergeeft in de nabijheid van het terrein. Eventuele resten van een B horizont zijn mogelijk opgenomen in de ploeglaag door landbouwactiviteiten. Op basis van de vastgestelde bodemopbouw werd geconcludeerd dat het terrein een matige bewaringstoestand kent. De mogelijke aanwezigheid van een in situ bewaarde steentijd artefactensite bleek aan de hand van het landschappelijk booronderzoek klein te zijn. Als laatste stap in het vooronderzoek werd een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd.³ De resultaten van dit onderzoek lichten we toe in hoofdstuk 2.4.1.

Omwille van wijzigingen in de geplande werken, werd in 2020 een nieuwe archeologienota opgesteld.⁴ Omdat de plannen ondertussen opnieuw gewijzigd zijn, diende opnieuw een aangepaste versie van de archeologienota opgesteld te worden. Vermits het onderzoeksgebied reeds volledig onderzocht werd en er geen vervolgonderzoek nodig bleek, gaat het om een archeologienota met beperkte samenstelling.

2.3 Onderzoeksopdracht

2.3.1 Vraagstelling en randvoorwaarden

Naar aanleiding van de geplande werken ter hoogte van het onderzoeksterrein werd een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd. Hierbij staat de vraag centraal wat de impact zal zijn van de geplande werken op het archeologisch bodemarchief. Op basis daarvan wordt een afweging gemaakt of verder archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem nodig is.

Volgende onderzoeksvragen worden behandeld:

- Wat is de archeologische voorkennis die we hebben van het terrein?
- Wat is de impact van de geplande werken?

Randvoorwaarden: er zijn geen randvoorwaarden van toepassing.

2.3.2 Beschrijving geplande werken

Op het terrein zal een verkaveling gerealiseerd worden, bestaande uit 14 loten voor eengezinswoningen en de aanleg van een wegenis. Nutsleidingen worden aangelegd langs de nieuwe wegenis. De aanleg van woningen, wegenis en parkeerplaatsen betekent vermoedelijk een verstoring van ca. 80 cm diepte. De woningen mogen echter onderkelderd worden. Dit betekent plaatselijk een grotere verstoringdiepte. Op het terrein worden ook twee buffer- en infiltratiebekkens aangelegd en een buffer- en infiltratiegracht langs de toegangsweg. In het uiterste noorden, ter hoogte van de bestaande wegenis, wordt een betonstrook uitgedoken.

De exacte funderingsdiepte en -techniek van de geplande infrastructuur ligt in deze fase nog niet vast. De locatie van bijvoorbeeld vorstranden, regenwaterputten en huisaansluitingen, die de verstoringdiepte van de eengezinswoningen overschrijden, ligt in het kader van de verkaveling ook nog niet vast.

³ Coremans *et al.* 2017, 29-30, 54

⁴ Ferket/Reyns 2020

Figuur 3: Inplantingsplan

2.3.3 Werkwijze

Een archeologienota met beperkte samenstelling mag worden opgesteld omdat de confrontatie tussen de toekomstige werken en een beperkt aantal doorslaggevende aspecten van de bespreking van het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader aantoont dat geen verdere maatregelen nodig zijn.⁵

Deze archeologienota met beperkte samenstelling wordt opgesteld met betrekking tot een terrein waar in het verleden reeds archeologisch onderzoek uitgevoerd werd. Het voornaamste onderzoek bestond uit de uitvoering van een proefsleuvenonderzoek. Er kan met aantoonbare zekerheid gesteld worden dat verder onderzoek van het terrein in het kader van de toekomstige werken niet zou leiden tot nuttige kenniswinst. Het assessmentrapport blijft daarom beperkt tot de doorslaggevende aspecten.

⁵ Code van Goede Praktijk 4.0, 108

2.4 Assessmentrapport

2.4.1 Het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader

Zoals we in hoofdstuk 2.2 reeds vermeld hebben, werd het onderzoeksgebied in het verleden reeds archeologisch onderzocht. Het terrein werd in 2017 onderworpen aan een proefsleuvenonderzoek (CAI ID 219482).⁶

Tijdens dit onderzoek werden in werkputten 1 tot 9 in totaal 46 sporen vastgesteld op een diepte van ca. 25 à 80 cm onder het maaiveld. De aangetroffen sporen bestaan uit paalsporen, kuilen, greppels, verstoringen en natuurlijke sporen. Twee sporen werden op basis van handgevormd aardewerk in de metaaltijden gedateerd. Het gaat om een paalspoor en een greppel. Ook een andere greppel dateert vermoedelijk uit deze periode. Er werden tevens enkele kuilen geregistreerd die mogelijk uit de metaaltijden of een oudere periode dateren. Er werd echter geen vondmateriaal aangetroffen in deze sporen. De ronde vorm van een van de kuilen deed een interpretatie als waterput vermoeden. Een boring in het spoor wees echter uit dat het spoor zeer ondiep bewaard is.⁷

Figuur 4: Detailkaart van de Centrale Archeologische Inventaris met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://geo.onroerendergoed.be/>), weergegeven op het GRB (www.geopunt.be)

⁶ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 219482, Kamerstraat I (geraadpleegd op 4 september 2020)

⁷ Coremans *et al.* 2017, 41-48

Op het terrein werden tijdens het proefsleuvenonderzoek ook middeleeuwse kuilen aangesneden. Verschillende sporen, waaronder kuilen, greppels en een paalspoor, worden toegeschreven aan de late middeleeuwen tot de nieuwe tijd. Enkele paalsporen dateren uit de nieuwe tot de nieuwste tijd. Verder werd er ook een jonge kuil met botmateriaal aangetroffen. Het gaat vermoedelijk om de begraving van een huisdier. Langs de kuil bevindt zich een rond paalspoor met een gelijkaardige vulling. Het spoor wordt geïnterpreteerd als een grafaanduiding. Tot slot zijn er ook nog paalsporen en een greppelstructuur van onbepaalde datering aangesneden op het terrein.⁸

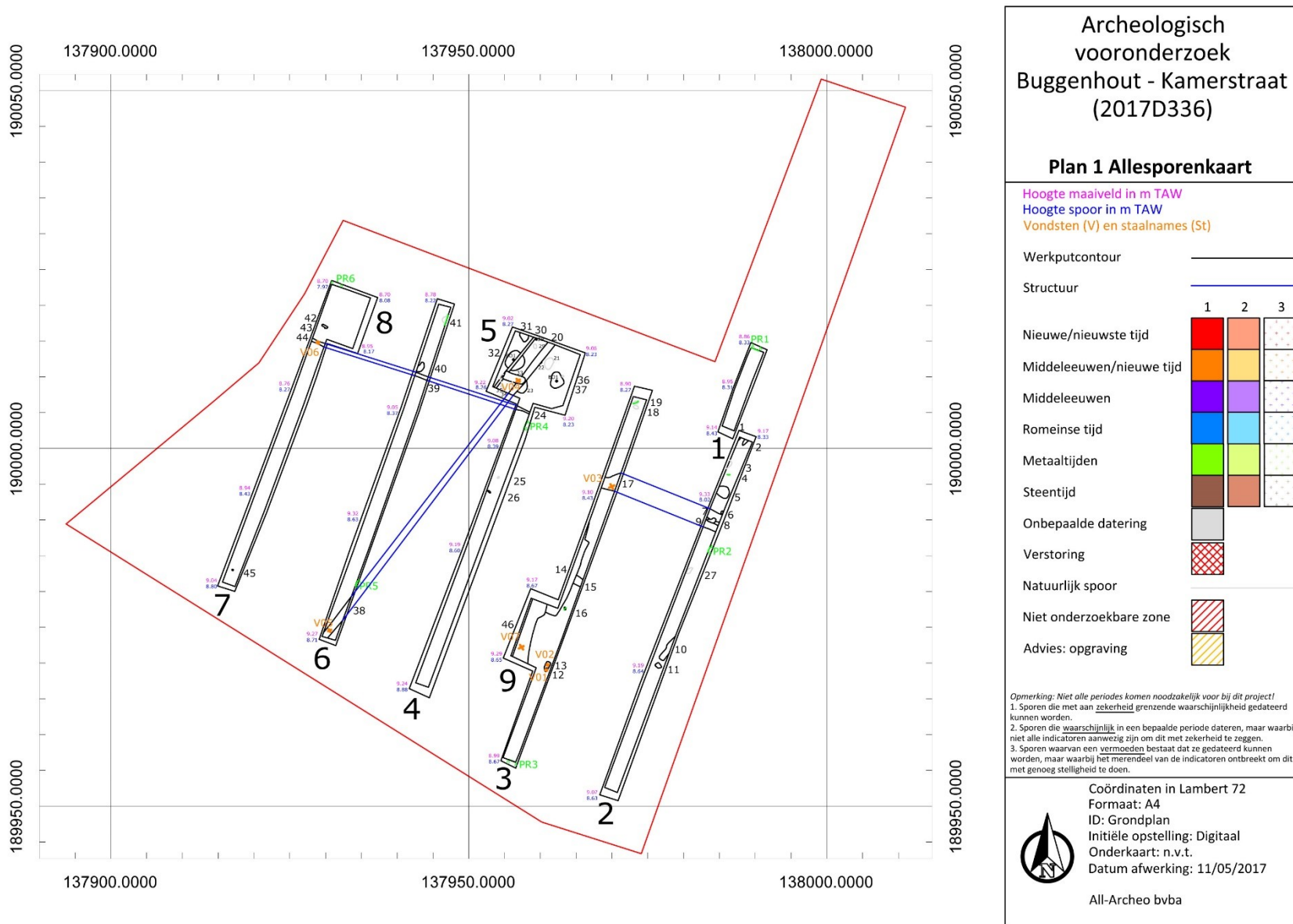
Uit de sporen werd maar een beperkt aantal vondsten gerecupereerd. Er werden negen fragmenten aardewerk aangetroffen. Het betreft vijf fragmenten handgevormd aardewerk uit de metaaltijden, twee fragmenten uit de middeleeuwen, een fragment uit de late middeleeuwen tot de nieuwe tijd en een fragment aardewerk uit de nieuwste tijd. Daarnaast werden er ook nog twee fragmenten bouwmetaal (een brok baksteen en een fragment van een dakpan) uit de nieuwste tijd aangetroffen. In dezelfde context als het aardewerk uit de late middeleeuwen tot de nieuwe tijd werd ook een ijzeren nagel gevonden.⁹

De aard van de aangetroffen sporen en de afwezigheid van structuren op het terrein maakt duidelijk dat er geen sprake is van een bewoningssite binnen het onderzoeksgebied. De meeste sporen situeren zich in het noorden van het onderzoeksgebied, aan de rand van het terrein. Mogelijk strekken de sporen zich verder uit naar het noorden toe en zijn ze te relateren aan een bewoningssite die zich ten noorden van het onderzoeksgebied bevindt. De aanwezige greppels worden geïnterpreteerd als een systeem van landindeling en wijzen op het gebruik van het terrein als akkerland of grasland. De geregistreerde sporen kunnen niet in verband gebracht worden met gekende vindplaatsen in de omgeving. In de omgeving zijn geen andere sporen uit de metaaltijden of eerdere periodes vastgesteld. De densiteit van de sporen op het terrein is eerder laag. De aanwezige sporen werden door middel van het proefsleuvenonderzoek voldoende onderzocht. Het onderzoek wees uit dat een eventuele opgraving onvoldoende kenniswinst zou opleveren en dat er geen verdere maatregelen nodig zijn.¹⁰

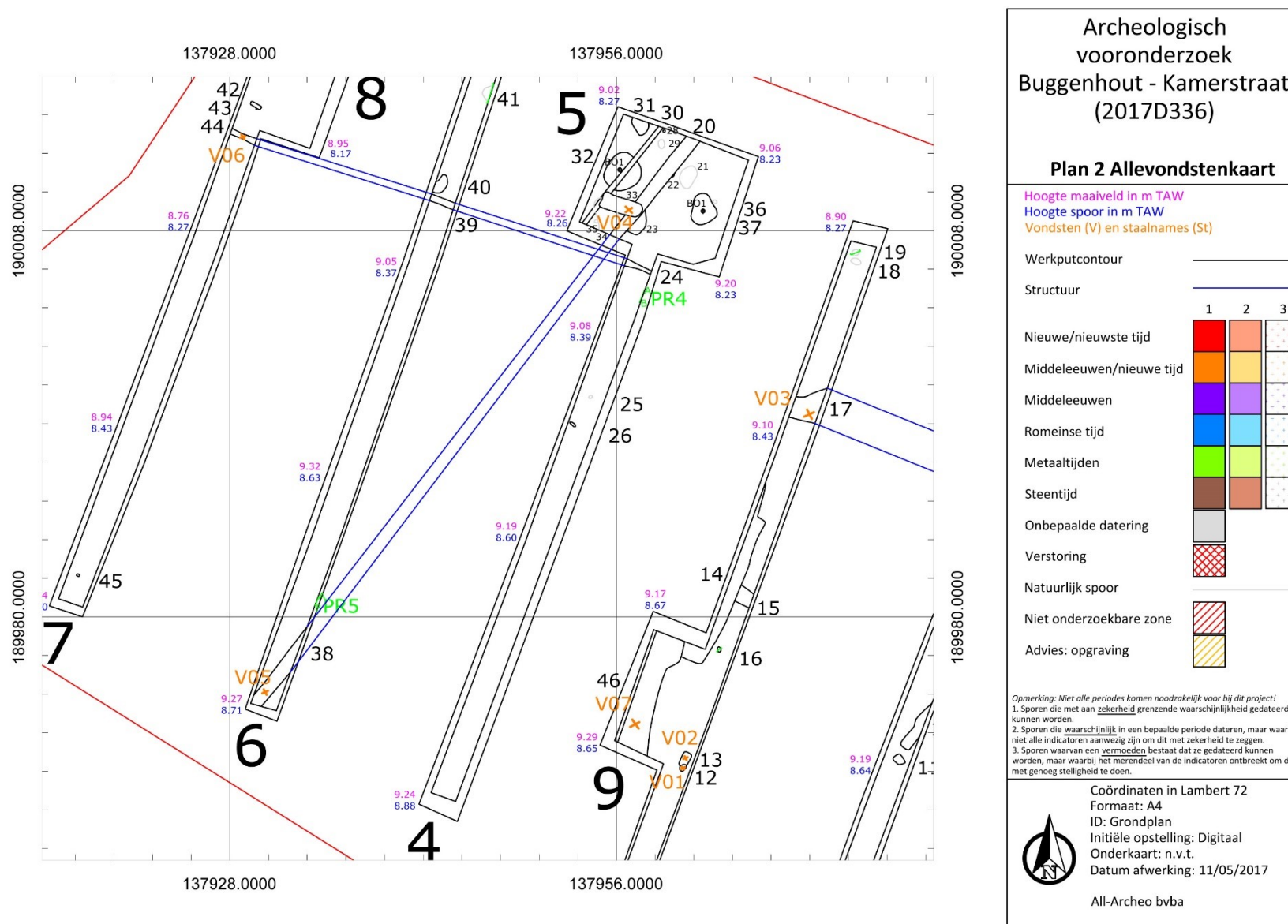
⁸ Coremans *et al.* 2017, 42-48

⁹ Coremans *et al.* 2017, 36

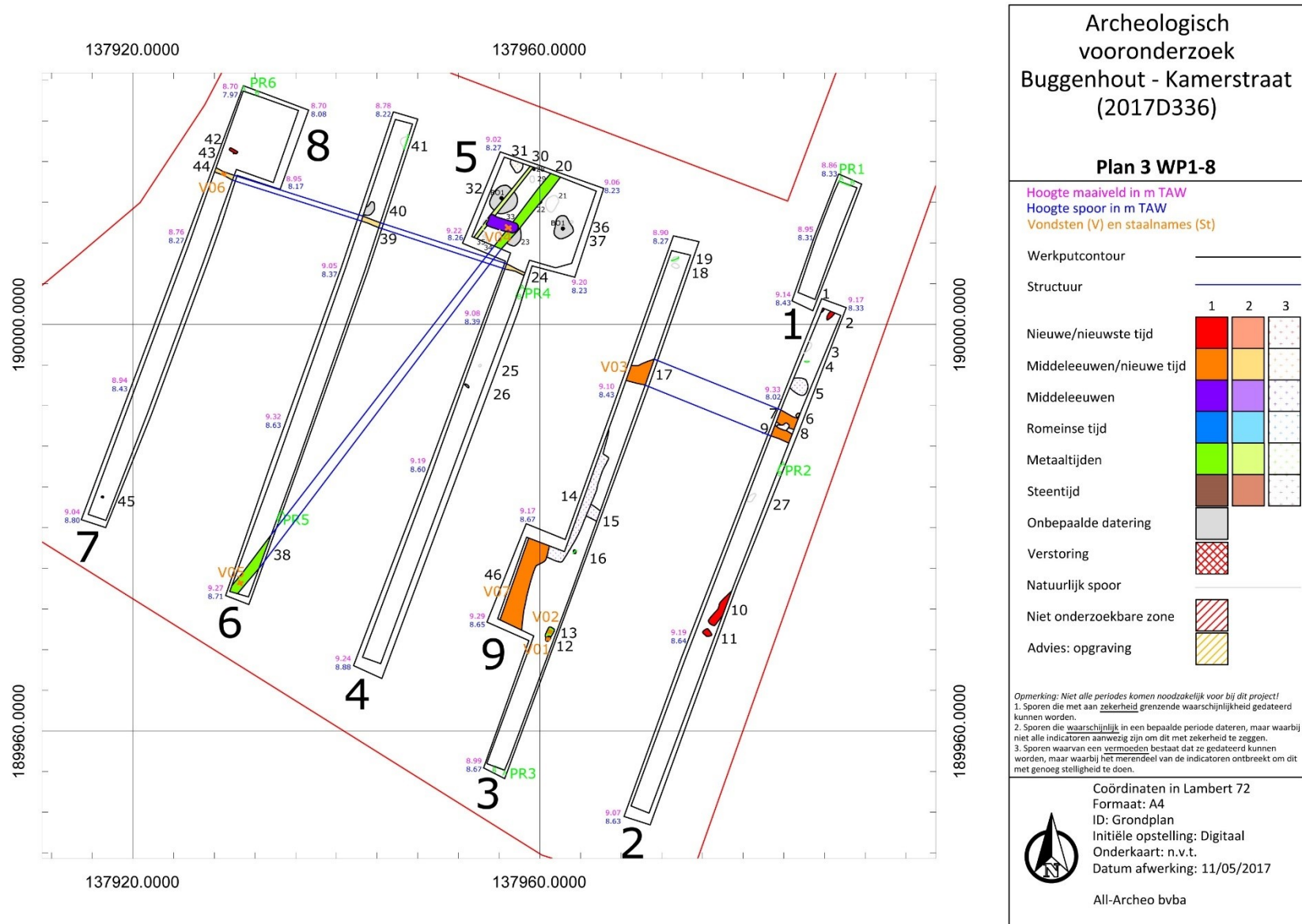
¹⁰ Coremans *et al.* 2017, 51-52

Figuur 5: Allesporenkaart van het proefsleuvenonderzoek ter hoogte van het onderzoeksgebied (Coremans *et al.* 2017, 35)

Figuur 6: Alle vondstenkaart van het proefsleuvenonderzoek ter hoogte van het onderzoeksgebied (Coremans et al. 2017, 37)

Figuur 7: Overzichtsplan WP1-9 van het proefsleuvenonderzoek ter hoogte van het onderzoeksgebied (Coremans et al. 2017, 41)

2.4.2 Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese

Na uitvoering van het bureauonderzoek kunnen de onderzoeksvragen die vooropgesteld werden, beantwoord worden.

Wat is de archeologische voorkennis die we hebben van het terrein?

Dankzij een proefsleuvenonderzoek dat in 2017 heeft plaatsgevonden op het terrein, hebben we al een goed beeld van het archeologische potentieel van het onderzoeksgebied. Tijdens het proefsleuvenonderzoek werden archeologisch relevante sporen aangetroffen uit de metaaltijden, de middeleeuwen, de nieuwe en de nieuwste tijd. Het gaat om paalsporen, kuilen en greppels. Daarnaast werden er ook verstoringen en natuurlijke sporen vastgesteld. Er werden geen structuren aangetroffen. Bijgevolg is er geen sprake van een bewoningssite binnen het onderzoeksgebied. De dichtheid van de sporen is eerder laag en de meeste sporen situeren zich in het noorden van het onderzoeksgebied. De aanwezige greppels behoren tot een systeem van landindeling en wijzen op het gebruik van het terrein als akkerland of als grasland.

Wat is de impact van de geplande werken?

Binnen het volledige onderzoeksgebied worden werken gepland. De voornaamste werken omvatten de bouw van woningen, de aanleg van wegenis en omgevingsaanleg. Van verschillende bodemingrepen ligt de precieze verstoringdiepte niet vast. Nagenoeg de volledige zone die bedreigd wordt door de geplande werken is reeds onderzocht aan de hand van een proefsleuvenonderzoek.

2.4.3 Afweging noodzaak verder vooronderzoek

Uit het uitgevoerde bureauonderzoek blijkt geen verder archeologisch onderzoek nodig. In het verleden werd het onderzoeksgebied reeds quasi volledig onderzocht aan de hand van een landschappelijk bodemonderzoek en een proefsleuvenonderzoek. Tijdens het proefsleuvenonderzoek werden paalsporen, kuilen en greppels uit de metaaltijden, de middeleeuwen, de nieuwe en de nieuwste tijd gevonden. De aanwezige sporen werden voldoende gedocumenteerd tijdens het uitgevoerde vooronderzoek, zodat bijkomend onderzoek niet zou leiden tot nuttige kenniswinst. Bijkomende bodemingrepen buiten de zone die in het verleden al onderzocht werd, omvatten de opbraak van een betonplaat van de bestaande Kamerstraat. Deze bodemingreep is beperkt tot de reeds bestaande verstoringdiepte van de huidige wegenis.

Omdat een wijziging in de plannen opgetreden was, bleek de opmaak van een nieuwe archeologienota nodig. Omdat we reeds informatie hebben over het archeologisch potentieel van het terrein aan de hand van onderzoeken die in het verleden al uitgevoerd zijn, volstaat de opmaak van een archeologienota met beperkte samenstelling.

We kunnen duidelijk aantonen dat de uitvoering van bijkomend archeologisch onderzoek op het terrein een te beperkt potentieel op kennisvermeerdering inhoudt om de kosten ervan te verantwoorden. In het kader van de geplande werken op het terrein worden dus geen bijkomende archeologische maatregelen meer nodig geacht.

3 Samenvatting

Naar aanleiding van plannen voor de inrichting van een verkaveling binnen het onderzoeksgebied, diende een archeologienota opgemaakt te worden. Na het uitgevoerde bureauonderzoek blijken geen verdere maatregelen nodig. Het onderzoeksgebied is in het verleden reeds nagenoeg volledig onderzocht door middel van proefsleuven. Tijdens dit proefsleuvenonderzoek kwamen paalsporen, kuilen en greppels uit de metaaltijden, de middeleeuwen, de nieuwe en de nieuwste tijd aan het licht. De aanwezige sporen werden voldoende onderzocht tijdens het uitgevoerde vooronderzoek. Het huidige onderzoeksgebied omvat ook nog een beperkte zone van de Kamerstraat, waar slechts een betonplaat verwijderd wordt. Bijkomend onderzoek zou niet leiden tot kenniswinst. Daarom worden in het kader van de geplande werken op het terrein geen bijkomende archeologische maatregelen meer nodig geacht.

4 Bibliografie

4.1 Publicaties

Code van Goede Praktijk 4.0

Coremans, L./J. Bruggeman/V. Smet, 2017: *Archeologienota Buggenhout – Kamerstraat*, Temse (Rapporten All-Archeo bv 450).

Ferket, R./N. Reyns, 2020: *Archeologienota met beperkte samenstelling Buggenhout – Kamerstraat*, Bornem (Rapporten All-Archeo bvba 1074).

4.2 Websites

Centrale Archeologische Inventaris (2022)
<https://cai.onroenderfgoed.be>

Databank ondergrond Vlaanderen (2022)
<http://dov.vlaanderen.be>

Geoportaal Onroerend Erfgoed (2022)
<https://geo.onroenderfgoed.be/>

Geopunt Vlaanderen (2022)
<http://www.geopunt.be/>

Inventaris Onroerend Erfgoed (2022)
<https://inventaris.onroenderfgoed.be>

Onderzoeksbalans Onroerend Erfgoed Vlaanderen (2022)
<https://www.onderzoeksbalans.be>

5 Bijlagen

5.1 Archeologische periodes

